

RUDAR

1953 45 1998

PREMOGOVNIK
VELENJE

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 2, FEBRUAR 1998, LETO XXXII

Izdajatelj

Rudnik lignita Velenje

Ureja uredniški odbor

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič

Novinarka in lektorica

Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 853-312 int. 18-15, fax (063) 854-986

Rudar je vpisan v register časopisov in se po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92 šteje za izdelek iz tarifne številke 3, tč. 13 Tarife prometnega davka, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po 5-odstotni stopnji.

Glasilno Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide 27. marca. Prispevke zanjo lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 18. marca 1998.

Naslovnica

V našem kolektivu je poleg 3646 moških zaposlenih tudi 232 žensk.

foto:

Diana Janežič

strani 4-6

V sektorju za raziskave in razvoj so lani pridobili 83 milijonov tolarjev državne subvencije za realizacijo štirih razvojnih projektov. Novih projektov pa je v podjetju še veliko več - med skoraj 30 prijavljenimi na interni razpis je bilo težko dati prednost samo sedmim, ki se bodo v marcu potegovali za letošnja razpisana sredstva ministrstva.

strani 6-8

Ena od večjih investicij v zadnjem času je bila prenova steklene direkcije. Ni šlo le za golo prenovo zunanosti in notranosti zgradbe, prenova je namenjena tudi izboljšanju kulture bivanja in odnosov ljudi, ki v njej delajo ali vanjo prihajajo kot poslovni partnerji in obiskovalci. Velik gradbeni in organizacijski zalogaj je bil odlično opravljen.

strani 10-12

Vse, kar nas obkroža, se prej ali slej spremeni v odpadke. Doma imamo zanj koš; kaj se z odpadkom zgodi pozneje, nas bolj ali manj ne zanima. V industriji nastajajo velike količine odpadkov; kam z njimi, tudi mnogih ne zanima preveč. Toda ne v naši občini in ne v našem podjetju. Kam in katere odpadke spravljamo, preberite na osrednjih straneh.

strani 14-17

Na straneh, namenjenih športu in rekreaciji, vas vabimo na izlet na Koroško, na zdravstvenih straneh pa si tokrat preberite nekaj o alergijskih boleznih.

strani 18-19

Ne spreglejte obvestila Centra za socialno delo o uveljavljanju pravice do otroškega dodatka ter novih znakov za alarmiranje ob nevarnosti naravnih in drugih nesreč.

**SINDIKAT PODJETJA ČESTITA SODELAVKAM
OB 8. MARCU - DNEVU ŽENA!**

Tisti dan, ki je posvečen ženskam

Pravzaprav je lepo, če si uvrščen med ljudi in dogodke, ki jim je posvečen dan v letu. Dan kulture, dan državnosti, dan otroka, dan boja proti kajenju, dan Marijinega vnebovzvetja, dan boja proti aidsu, dan letalcev... In dan žena.

Navadno se nekomu ali nečemu posveti dan, če je tisto nekaj zelo ali pa premalo čaščeno, če mu želimo dati poudarek, opozoriti na problem. Kje smo torej ženske? Zelo, premalo čaščene, problem? Zakaj imamo dan, posvečen samo nam, se ve iz zgodovine. Kaj pa nam ta dan pomeni danes, čemu je namenjen? Nenazadnje, kako ga obeležiti, proslavljati?

Ljudje se med seboj razlikujemo na tisoč in en način. Najbolj očitna je prav delitev na spola (in tudi za nadaljnje življenje tega planeta nujno potrebna, kljub vsem mahinacijam s spočetji, rojstvi in umetnimi "izdelovanji" novih ljudi!). Razlikujemo pa se tudi po verskem prepričanju, barvi kože, spolni usmerjenosti, telesnem in umskem zdravju, političnem prepričanju, življenjskih navadah, kulturnem okolju... Vse to daje pestrost našemu sobivanju, prav zaradi teh razlik in enakosti se ljubimo in sovržimo - in lahko živimo.

V februar in marec smo umestili nekaj praznikov, ki so posvečeni nam, ljudem, odnosom med nami. Valentinovo za tiste, ki imajo koga radi, 8. marec za žene, 25. marec za matere. Vsi trije so priložnost, da si pokažemo najlepša čustva, tista, ki vežejo pripadnika obeh spolov, dveh polovic v eno celoto.

Si predstavljate svet samih žensk, samih moških?! Mnogo sodelavk in sodelavcev mi je na vprašanje o svojem odnosu do drugospolnih sodelavcev odgovorilo, da radi delajo v mešanem kolektivu, v mešanem okolju, da sta delo in komunikacija med samimi moškimi ali samimi ženskami čisto drugačna kot v spolno mešani družbi. Da smo si torej potrebni, ker sta življenje in delo ustvarjalnejša, pestrejša, prijetnejša, če smo drugačni, če razmišljamo o istih stvareh drugače.

Kje torej danes iskati enakopravnost, pravice, podrejenost in nadrejenost? Zakaj ravno v spolu? Vsi smo ljudje, vsi moramo, hočemo in želimo živeti drug z drugim. Kako torej praznovati dan žena? Tako, da nam bo vsem bolje, moškim in ženskam, storiti moramo skupaj nekaj, da bomo zadovoljni in bolje živeli vsi.

Letos v našem kolektivu sodelavke od sindikata ne bomo dobile v dar prvih spomladanskih rožic. Ne, ne zato, ker je letos 8. marca nedelja. Zato ne, ker so se pri sindikatu odločili, da bodo v imenu sodelavk nekaj denarja namenili izgradnji varstveno delovnega centra Ježek v Velenju. Zato, da bomo poskrbeli za fante in dekleta, moške in žene, ki so drugačni tudi drugače. Zato, da bomo del skrbi odvezeli (predvsem) njihovim mamam pa očetom, bratom, sestram, prijateljem. Zato, da bomo vsi skupaj storili nekaj za vse nas. Za ženske in moške.

Diana Janežič

Sektor za raziskave in razvoj

Živahna investicijska dejavnost

Pridobljena sredstva Ministrstva za znanost in tehnologijo za projekte, dve večji investiciji in načrti za letos so bila vprašanja, na katera smo odgovore poiskali pri pomočniku tehničnega direktorja za raziskave in razvoj dr. Milanu Medvedu.

Steklena direkcija z novim parkiriščem

Rudar: "Naše podjetje vsako leto uspešno sodeluje na razpisih Ministrstva za znanost in tehnologijo, saj ob vsakem razpisu pridobimo precejšnja finančna sredstva za različne projekte. Kako uspešni smo bili na lanskem razpisu?"

Dr. Medved: "Naša odločitev v letu 1993, da sektor za raziskave in razvoj registriramo kot raziskovalno organizacijo pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, se je tudi lani pokazala kot pravilna. Vsako leto dosedaj smo se prijavljali na razpise omenjenega ministrstva za subvencije za

pospeševanje tehnološkega razvoja in iz leta v leto smo pri pridobivanju teh sredstev uspešnejši, k razpisom pa tudi vedno bolj organizirano pristopamo.

Leta 1994 smo pridobili 5,2 milijona tolarjev, leta 1995 30,8 milijona tolarjev, leta 1996 smo skupno s kreditom za investicijski program 'moderniziranje dela na odkopu' pridobili 81,5 milijona tolarjev, lani pa smo za štiri razvojne projekte pridobili skupno 83 milijonov tolarjev.

Naša vlaganja v razvojno dejavnost so precej večja, vendar je pri tem vsak tolar, ki ga pridobimo izven svojega prihodka dobrodošel. Če pa ta denar dobimo od države, je to toliko bolj pohvalno.

Od skupno 150 prijavljenih projektov na lanski razpis so bili odobreni vsi štirje naši predlagani projekti in celotna subvencija je bila potrjena v višini, ki smo jo mi predlagali. Ocena ekonomskega dela vseh štirih projektov je bila večja od 60 odstotkov, kar je bil prag za odobritev financiranja. Kot je iz naslovov projektov v tabeli razvidno, obravnavajo ti projekti aktualne probleme v našem tehnološkem procesu.

Zelo intenzivno se pripravljamo za razpis v letu 1998; interno smo že zbrali skoraj 30 prijav zanimivih in potrebnih projektov in med njimi izbrali 7 primernih, ki jih bomo prijavili na razpis."

Rudar: "Leto 1998 ste v vašem sektorju začeli zelo intenzivno, s posodobitvijo

Seznam prijavljenih projektov na razpis Ministrstva za znanost in tehnologijo za pridobitev subvencij za tehnološke spodbude v gospodarstvu v letu 1997

Naslov projekta in vodja	stroški RR faze projekta	subvencija MZT	% sofinanciranja
Uvajanje reguliranih pogonov transporterjev, Branko Fošner	18.300.000 SIT	4.575.000 SIT	25
Razvoj metod selektivnega odkopavanja s kontinuirano analizo kemičnih parametrov na podlagi naravnega gama sevanja, Marko Mavec	18.454.000 SIT	9.227.000 SIT	50
Uporaba industrijskih odpadkov v tehnološkem procesu pridobivanja premoga, Franci Lenart	36.500.000 SIT	18.250.000 SIT	50
Optimizacija odkopavanja lignita na osnovi avtomatizacije tehnoloških postopkov v pogojih Premogovnika Velenje, Ivan Pečovnik	36.875.000 SIT	18.437.500 SIT	50
Skupaj	110.129.000 SIT	50.489.500 SIT	

Lani je bil pri nas na obisku neodvisni organ Ekonomskega inštituta, ki je opravil presojo vlaganj ministrstva v posamezna podjetja. Po obisku so ugotovili, da so sredstva, ki jih ministrstvo vlaga v naše podjetje pravilno in smotrno koriščena. Celo več, navajali so nas kot vzorčni primer, na kakšen način se k takšnim zadevam pristopa.

Jasno je, da tak temeljit pristop zahteva angažiranje številnih ljudi - v tabeli na prejšnji strani so sicer navedeni vodje projektov, za vsakim projektom pa stojijo timi ljudi iz vseh organizacijskih enot podjetja.

obrata za predelavo pepela in upravne zgradbe podjetja v Velenju. Kako so potekala dela, ki so sedaj že končana?"

Dr. Medved: "Lanske božične in novoletne praznike smo izkoristili za dve večji investiciji. Najprej za modernizacijo znatnega dela tehnološkega procesa obrata za predelavo pepela. Ta projekt še ni povsem dokončan, lotili pa smo se ga predvsem zato, da bi zagotovili zanesljivo obratovanje in zmanjšali stroške vzdrževanja obrata, ki pomembno sodeluje v tehnološkem procesu pridobivanja premoga in izdelave prostorov pod zemljo. Menim, da bi o tem lahko spregovorili v eni od prihodnjih številkih Rudarja in obrat podrobneje predstavili.

Pred novoletnimi prazniki smo začeli tudi s prenovo našega poslovnega objekta v Velenju. Glede na to, da je v teh prostorih gospodarski sektor, katerega delovanje je nujno v vsakdanjem življenju podjetja, je bila ta prenova zahteven projekt predvsem z organizacijskega vidika. Pripravili smo se dobro, vse dobro izvedli in pri tem so se zelo angažirali izvajalci del in naše nadzorno osebje.

Izredno stanje gospodarskega sektorja se pri poslovanju podjetja ni poznalo, res pa je, da smo ves čas od 20. decembra lani do konca januarja letos zadeve obvladovali v nekakšnem posebnem stanju: z malo več napora, precej organizacijskega dela, veliko strpnosti. Na začetku so gradbeniki dela izvajali 24 ur na dan, zato da so najbolj groba gradbena dela - rušenje notranjih montažnih sten - opravili ponoči in med dela prostimi dnevi. Drugače smo morali urediti tudi prometni režim, poskrbeti za varnost mimoidočih...

Pri izvajanju tega projekta so nekateri naši sodelavci opravili veliko dela; vsi zaposleni v gospodarskem sektorju so se zelo dobro organizirali in pokazali veliko strpnosti in sodelovanja z izvajalci del, naši nadzorniki, sodelavci iz rudarskih škod in investicijska skupina so dobro obvladovali potek del, k delu smo pritegnili tudi učence iz obrata Praktično izobraževanje, delavce HTZ... Prenovili smo tudi celotno računalniško mrežo upravne zgradbe in telefonske povezave, tako da je bil projekt zahteven tudi po tej strani.

Za celoten nadzor projekta so bili zadolženi Tatjana Krajnc, Stane Čas in Milan Pritržnik, za investicijski del pa investicijska služba, ki jo vodi Kristina Zupanc. Nosilec del je bilo lendavsko podjetje Gidos s podizvajalci, glavni projektant je bil arhitekt Jože Sraka, projektantka notranje opreme pa Darja Mlinar. Pri pohištvu smo se odločili za našega domačega proizvajalca Tovarno pohištva Trbovlje.

TRC Jezero širi ponudbo

Poslovna zgradba je sedaj res sodobno in lepo urejena, avlam v nadstropjih pa bomo lahko z različnimi razstavami dali tudi galerijski videz."

Rudar: "Kakšne investicije pa načrtujete za leto, mislim predvsem na nekatere že lani omenjene v TRC Jezero?"

Dr. Medved: "Letos ne načrtujemo nobene investicije v kompleksu hotela Barbara v Fiesi, smo pa v fazi intenzivnega pridobivanja soglasij za nadaljnje posege za dokončno ureditev obale. V letu 1997 smo del obale pred našim hotelom uredili, urbanistom občine Piran pa smo predlagali, da bi na podoben način uredili tudi preostali del obale v zalivu. To naj bi bil skupen dogovor in financiranje vseh zainteresiranih v zalivu Fiese. Skupaj s Turistično zvezo Slovenije načrtujemo tudi nadaljnje akcije, da bi Fiesa dobila primerno vsebino. Menimo, da smo svoj del 'dolžnosti' do Fiese ustrezno rešili; prostor, ki pripada

*"Sprememba na bolje je res očitna!"
dr. Franc Žerdin, Milena Pečovnik in
Alojz Kovše.*

Premogovniku, smo lepo uredili, zdaj pa morajo še drugi kaj storiti.

Občina Piran sedaj prenavlja prostorske dokumente za to področje, zato nas letos čaka precej dela pri urejanju dokumentacije. Letos bi radi postavili tudi primerne usmerjevalne table do hotela, sicer pa nas drugo leto čaka še dokončna ureditev obale in rova ob hotelu.

V Velenju pa opažamo, da postaja TRC Jezero vedno bolj priljubljen in obljuden, saj opažamo celo gnečo. Na sprehajalnih poteh se prepletajo družine, kolesarji, konjeniki, tekači, pešci in, seveda, tudi psi. Skrbi nas, ker se reda, ki je predpisan v tem prostoru, lastniki psov ne držijo popolnoma. Psov nimajo na povodcih in zato

bomo tudi v skladu z občinskim odlokom o redu morali ukrepati bolj odločno.

Veseli smo, da je to področje tako obiskano, saj to je bil z ureditvijo poškodovanih površin tudi naš namen. Prostoru smo hoteli dati novo kvaliteto, ljudem pa možnost za zdravo, dragačno preživljanje prostega časa.

Letos želimo urediti tako imenovani 'drawing range' - smiselni prevod bi pomenil prostor za treniranje osnovnih udarcev golfa. Ta šport postaja vedno bolj popularen tudi v Sloveniji. Vadbeni prostor naj bi bil med Škalskim in Velenjskim jezerom, morebitno igrišče za golf pa je prepuščeno zanimanju ljudi za golf in investitorjem.

V kratkem bomo dokončali projekte za prizidek k Beli dvorani, kjer naj bi pridobili še eno pokrito teniško igrišče s tribunami, večji fitness center, savne in telovadnico za aerobiko. Nekaj teh aktivnosti že ponujamo, vendar so glede na zanimanje ljudi prostori premajhni. S tem širimo ponudbo TRC Jezero z novimi programi in za več ljudi, izven podjetja in tudi izven Šaleške doline.

Letos bi radi usposobili halo vodnih športov, kjer naj bi dobila prostor vsa društva, ki imajo svojo dejavnost vezano na vodo: potapljači, modelarji, jadralci... Prostor med Belo dvorano in avtokampom smo ponudili občini za izgradnjo novega letnega bazena, saj je, kot vemo, staro kopalnišče v mestu povsem dotrajano in oblikovana je že skupina, ki se s tem ukvarja. Bazen bi dopolnil ponudbo TRC Jezero in posebej avtokampa."

Odprtje prenovljenih poslovnih prostorov in razstave likovnih del

Kultura bivanja in odnosov

Tisti poslovni partnerji in obiskovalci, ki bodo odslej stopili v upravno zgradbo podjetja na Rudarski 6 v Velenju - popularno ji rečemo steklena direkcija -, ne bodo opazili ničesar posebnega. Stopili bodo v poslovno zgradbo, ki je urejena tako, kot so vse njej podobne in kot narekuje sodobna ureditev prostora in oblikovanje pohištva. Tisti, ki v stavbi že dalj časa delajo, ali ki jo tudi kako drugače poznajo, pa so od petka, 6. februarja, presenečeni in veseli. Mestna lepota arhitekture slovenske moderne šestdesetih let je končno dočkala, da ne bo več propadala.

"Kultura bivanja bi lahko rekli širokemu spektru odnosov, stkanih med nami in okoljem. Kultura bivanja je tudi odraz razvitosti nekega naroda ali pa le skupine ljudi, ki jo povezujejo isti interesi. V preteklosti so bila naša razmišljanja in napor velkokrat usmerjeni drugam: k napredku, razvoju, ustvarjanju materialnih dobrin in dobrih življenjskih razmer. Pozabljali pa

smo na medsebojne odnose in skrb za urejenost okolja in prostorov, v katerih živimo in delamo.

Tudi poslovna zgradba v Velenju spada s prenovljeno in posodobljeno notranjščino v sklop naše skrbi za kulturo bivanja. Novi, lepše opremljeni delovni prostori so zagotovo pogoj za boljše delo in rezultate, za motiviranost in zadovoljnost pri opravljan-

ju dela. Hkrati pa je prenovitev te zgradbe tudi skrb za širše okolje, saj je poslovna zgradba umeščena v mestno središče. Ne nazadnje je ta prenova pomembna tudi za ohranjanje kulturne dediščine nekega naroda. Steklena direkcija je dosežek slovenske moderne arhitekture šestdesetih let in smo jo dolžni čuvati kot moderno kulturno dediščino naroda," je v slavnostnem nagovoru ob odprtju poslovnih prostorov, s katerim smo v podjetju letos obeležili slovenski kulturni praznik, med drugim dejal dr. Milan Medved, pomočnik tehničnega direktorja za raziskave in razvoj.

Odprtja se je udeležilo veliko gostov ter sodelavk in sodelavcev gospodarskega sektorja, ki ima poslovne prostore v tej stavbi. Med gosti so med drugim bili župan mestne občine Velenje Srečko Meh, državni sekretar za energetiko Alojz Kovše, predsednik Turistične zveze Slovenije dr.

Marjan Rožič, direktorji velenjskih podjetij in poslovni partnerji podjetja.

Odprtje poslovnih prostorov je bilo združeno tudi z odprtjem razstave likovnih del na temo Šaleška dolina in premogovnik. Po nastopu tolkalcev velenjske glasbene šole je o razstavljenih delih spregovorila umetnostna zgodovinarica Kornelija Križnič. Poudarila je, da imajo razstavljena dela veliko umetniško in dokumentarno vrednost, saj kažejo na odnos podjetja do likovne umetnosti. Ta dela so ustvarili različni slovenski likovni umetniki v preteklih dvajsetih letih, vsi pa so za svoj motiv vzeli premogovnik in pokrajino ob njem.

Simbolično je prostore predala namenu direktorica gospodarskega sektorja Dragica Kotnik in goste povabila na ogled. Kaj zanjo in njene sodelavke pomeni preureditev poslovnih prostorov, si lahko preberete v članku na naslednji strani!

Tri sodelavke, ki delajo v gospodarskem sektorju, smo povprašali, kako se počutijo v novih delovnih prostorih!

Zlatka Vertovšek je v podjetju zaposlena 16 let: "Začela sem delati pri nizkih gradnjah, nadaljevala pri industrijskih gradnjah, potem sem bila v skladišču, pa v betonarni, nato sem bila pri osnovnih sredstvih na starem jašku, sedaj pa sem že nekaj let v stekleni direkciji in delam v likvidaturi kot likvidatorka faktur. Tu sem zelo zadovoljna, saj se s sodelavkami lepo razumemo. To je za dobro delo pomembno, svoj delež pa, seveda, prida tudi prijetno delovno okolje.

Tega so nam sedaj res zelo lepo uredili, bilo pa je tudi zelo potrebno. Hiša je bila v slabem stanju; podi so bili uničeni, stene tanke, niso se dale beliti, slabe so bile sanitarije. Poleti je bilo na južni strani hiše zelo vroče, ker ni bilo senčil. Zdaj so vse to uredili, imamo tudi klimo in senčila na zunanji strani oken. Res bo zdaj prijetneje delati."

Lojzka Vodušek se je v podjetju zaposlila leta 1974: "Začela sem delati pri osebnih dohodkih, pisarne pa smo imeli v stavbi, kjer je sedaj upravna zgradba Ere. Nato smo se selili v Stare Preloge in potem v Nove Preloge. Sedaj sem tu že sedem let - vodim likvidaturo - in sem spet v novih delovnih prostorih, ne da bi se kam selila. Počutim se krasno; mislim, da je bila ta obnova res potrebna. Najbolj moteča so bila okna, ki niso tesnila in je povsod pihalo. Poleti je bilo zelo vroče, ker ni bilo žaluzij. Uredili so tudi sanitarije, pode, stene, pohištvo je novo... Ker se s sodelavkami zelo dobro razumemo, bo sedaj še prijetneje delati!"

Jožica Kumer se je pri nas zaposlila pred desetimi leti: "Moje prvo delovno mesto je bilo v knjigovodstvu osnovnih sredstev na starem jašku. Sedaj delam v računovodstvu pri saldakontih za tujino.

Nekaj let sem delala v tej stavbi, preden je bila obnovljena, in menim, da je bila res potrebna posodobitve. Pisarne so povsem preurejene, bolj so funkcionalno opremljene in sodelavke smo razdeljene v skupine po sorodnem delu, kar prej nismo bile. Zaradi novih sten je hrupa manj, tako od zunaj kot notranjega med pisarnami. Vse se počutimo lepo in dobro!"

Direktorica za gospodarsko področje Dragica Kotnik

“Vir informacij je utihnil!”

“Ena najlepših zgradb v centru Velenja je sedaj funkcionalna tudi s svojimi prostori. Res je, da smo njeni sedanji uporabniki specifični in da so bili v času postavitve prostori za projektante primerni,” je dejala Dragica Kotnik

Tako je v šali komentirala preureditev prostorov steklene direkcije **Dragica Kotnik** in svojo šalo pojasnila, ko je povedala, kako je potekalo to skrbno načrtovano delo:

“Večina gospodarskega sektorja se je v to zgradbo preselila z več lokacij v začetku devetdesetih let. Vendar, takrat se nismo odločili za večjo adaptacijo zgradbe; popravljeno je bilo samo najnujnejše in napeljana inštalacija za računalniško mrežo. Stavba je bila zgrajena v letih 1962-63 in v vseh teh letih nihče, ki je v njej imel prostore, ni opravil nobenih večjih vzdrževalnih del. Edino večje delo, ki se ga spomnim, je bilo popravilo strehe v osemdesetih letih.

Zanimivo je, da ima ta zgradba stabilne le vmesne plošče, streho in značilne stebre. Vse drugo je montažno, predvsem iz lesa in ivernih plošč. Veliko je bilo izolacije iz steklene volne, ki je bila v 60. letih nov material in so bile njene negativne strani ugotovljene šele pozneje. Že nekaj let smo razmišljali o rekonstrukciji zgradbe, vendar smo se pred tremi leti odločili le za zamenjavo oken, ki so bila lesena in povsem dotrajana. Ko rečem okna, v bistvu mislim na vse zunanje stene hiše.

Lani smo se končno odločili, da adaptiramo tudi vse notranje prostore, kar je pomenilo, da znotraj zunanjšega oboda in med ploščami podremo vse: predelne montažne stene in zidove, ki so bili le okoli sanitarnega vozla.

Projekt adaptacije je bil zastavljen zelo resno, ker je zahteval od izvajalcev del, da so ta opravljena v dogovorjenih rokih, od nas, zaposlenih, pa, da vse delo teče ne glede na razmere nemoteno. Zato se je bilo treba glede na naravo našega dela, vezanosti na roke, obračuna za, recimo, izplačilo plač in izdelavo zaključnega računa, res dobro pripraviti. Konkretno je to izgledalo tako, da so se sodelavke in sodelavci razporejali po tednih in določali,

kje kdo dela in ima vzpostavljeno računalniško mrežo za svoje delo. V dneh, ko ni bilo veliko gradbenih del, pa smo delali tudi več kot 8 ur.

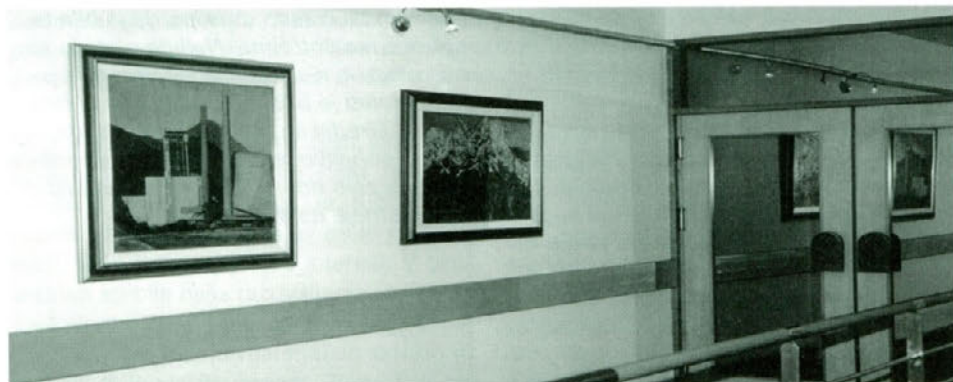
Danes ugotavljam, da je bilo narejeno vse, kar smo načrtovali, izvajalci so se res držali dogovorjenih rokov. Dobra priprava na to delo se je obrestovala, saj je vsak za obdobje od 15. decembra do 2. februarja vedel, kje bo delal, kaj je najnujnejše, kdaj dela dopoldne, kdaj popoldne, kdaj pa je treba biti na dopustu.

Kvaliteta prostorov se je z adaptacijo bistveno spremenila. Tisti, ki v tej zgradbi niso nikoli delali, ne bodo razumeli, da smo sedaj presenečeni, ko ne slišimo, kdo v hiši kihne, kdo je zaprl vrata, kdo in kaj govori po telefonu... Zdaj so v zgradbi prvič tudi stene! Za tiste, ki to zgradbo poznajo, pa je bistvena sprememba delovno okolje, ki je sedaj na takem nivoju, da je užitek delati. Vse je novo in seveda pričakujem, da bomo to vsi znali ceniti in vzdrževati.

Pred poletjem pripravljamo za zaposlene še eno presenečenje: v hišo bo prvič pritekla topla voda! Nihče ne more verjeti, da ta zgradba sredi energetskega bazena dosedaj ni imela tople vode iz vročevoda, ampak iz boilerjev.

V marcu bo urejeno tudi parkirišče, kar je tudi pomembna pridobitev. Namenjeno bo parkiranju zaposlenih v tej stavbi in našim poslovnim partnerjem. V naslednji fazi naj bi v hiši uredili še pritličje z recepcijo. Pred adaptacijo je bil to najlepši del hiše, sedaj pa je videti moteč.

Zahvaliti bi se želela vsem izvajalcem, našim zaposlenim, ki so bili odgovorni za potek investicije, in vsem svojim sodelavkam in sodelavcem v gospodarskem sektorju, ki so to obdobje pretrpeli z mano. Menim, da se je izplačalo,” je sklenila Dragica Kotnik. *dj*

Bo to nova galerija Barbara?

Delo v muzeju napreduje

Ivan Čuljak, svetovalec
tehničnega direktorja

Ivan Čuljak, diplomirani inženir rudarstva, je svetovalec tehničnega direktorja mag. Marjana Kolenca. Ta mu v skladu s potrebami določa delovne naloge. Dosedaj je bilo delo svetovalca razdeljeno na tri glavne naloge: delo v reševalni postaji, priprava in izdelava predpisov ter standardov. Ker pa so se te delovne obveznosti nekoliko spremenile, je Ivan Čuljak z novim letom prevzel tudi vodenje projekta "rudarski muzej".

"Moje delo pri pripravi predpisov je zamrlo, ker je izdelavo rudarske zakonodaje prevzela direkcija za rudna bogastva," je svoje delo predstavil Ivan Čuljak. "Pri izdelavi standardov pa še vedno sodelujem. Urad Slovenije za meroslovje je pred petimi leti imenoval tehnični komite za rudarstvo, ki ga vodim kot predstavnik našega podjetja. Prevzemamo evropske in mednarodne standarde, torej ISO in EN, in sprejeli smo okoli 100 standardov, ki jih prevedene uvrščamo v slovenski katalog."

Delo svetovalca tehničnega direktorja se je spremenilo tudi v njegovi vlogi vodje centralne jamske reševalne službe Slovenije in Hrvaške, ki je imela sedež in urejene prostore v našem podjetju. Slovenija in Hrvaška sta postali dve samostojni državi, slovenski rudniki in premogovniki so vsi razen trboveljskega, hrastniškega in velenjskega v zapiranju, nesreč je, na srečo, vedno manj. Obseg dela se je zmanjšal, vsebina spremenila.

"Seveda reševalne službe v vseh rudnikih in premogovnikih še obstajajo, saj morajo po rudarski zakonodaji biti vse dotlej, dokler se opravlja še kakršnokoli delo pod zemljo. Delujejo pa v manjšem obsegu in drugače organizirane. Med člani posameznih služb še ostaja potreba po druženju in izmenjevanju izkušenj. Zato še organiziramo skupne reševalne vaje; letošnja naj bi bila konec leta v Idriji. Je pa Premogovnik Velenje prevzel nalogo servisiranja in vzdrževanja reševalne opreme in to nalogo bomo v prihodnje še krepili in razširili na gasilsko opremo," je svojo vlogo v reševalni službi pojasnil Čuljak.

Povsem nova pa je njegova naloga vodenja projekta "rudarski muzej", ki jo je prevzel po upokojitvi dosedanjega vodje tega projekta Marjana Moškona. Pri tem projektu so najprej opravili nekaj temeljnih sprememb, med drugim tudi to, da bo muzej deloval šele takrat, ko moštva, ki opravlja redno delo, ne bo več v Škalah. Zato je bil projekt dopolnjen s projektom o preselitvi moštva s starega jaška v Nove Preloge. Spremembo v projektu je povzročila tudi odločitev, da bo del prostorov - v zgradbi, kjer so sedaj obratne pisarne - preurejen v delovne prostore ERICa.

"Naš rudarski muzej je le eden od objektov v širšem industrijskem muzeju, ki naj bi nastal na območju jaška Škale," je poudaril Čuljak. "V sklop tega širšega muzeja pa spada tudi ureditev stare elektrarne in postavitve še nekaterih strojev iz Gorenja. Vendar glede tega še tečejo dogovori na občinskem nivoju, saj bi takšna zaokrožena ponudba bila zanimiva za celotno občino, ne le za Premogovnik. Sicer pa se cel kompleks muzeja vklaplja v TRC Jezero, predvsem z gostinskim delom v Restavraciji Jezero.

Glede rudarskega dela muzeja pa naj rečem, da smo z jamskimi vzdrževalnimi deli začeli leta 1996. Opravljamo vsa dela, ki so vezana na odvoz in dovoz materiala, saj bo kasneje muzejski del odrezan od ostale jame in klasičen odvoz (lokomotive, trakovi) ne bo mogoč.

Priprava muzeja teče v sodelovanju z muzejem na gradu Kulturnega centra Ivan Napotnik, kjer smo dobili kar precej strojev in drugega arhivskega materiala. 90 odstotkov strojev je delovalo v našem premogovniku, nekatere pa smo dobili drugje.

V Sloveniji je nastala nekakšna 'manija' urejanja rudarskih muzejev (imamo že tri: v Idriji, v Mežici in Zagorju ob Savi), ki nastajajo v rudnikih v zapiranju kot stranska dejavnost. Vendar ima vsak svojo vsebino, svoje značilnosti in predstavlja lokalno bogastvo, vrednost. Pri Mežici in Idriji gre za muzeja rudarstva njihovega kraja, naš muzej pa naj bi predstavljal razvoj premogovništva v Sloveniji. V vseh primerih je prav, da se ohranijo tradicija, načini dela, stroji, prikaže življenje in delo rudarjev.

Prav pri tem moram omeniti, da smo v določenem obdobju premalo gledali na ohranitev starih strojev, saj so mnogi končali kot staro železo. Zdaj se tega bolj zavedamo in tudi z našo muzejsko dejavnostjo bo marsikateri stroj ohranjen za prihodnost," je sklenil popisovanje načrtov za ureditev rudarskega muzeja Ivan Čuljak.

Diana Janežič

"Dosedaj smo in še vedno pripravljamo jamske prostore za muzej, torej pripravljamo prostore za prikaz posameznih faz, obdobja dela v premogovniku. Zbrane imamo stroje, narejene lutke (na sliki), ki bodo prikazovale tipična dela. Muzej bo v osnovi razdeljen na dva dela - najprej prikaz enostavnih, ročnih, klasičnih opravil v jami, ter nato prikaz mehanizirane pridobivanja premoga vse do današnjih načinov," je pojasnjeval Čuljak.

Ravnanje z odpadki - industrija
prihodnosti

Se bomo utopili v odpadkih?

Deponije odpadkov se polnijo, sodoben način proizvodnje in življenja pa proizvaja vedno več najrazličnejših odpadkov. Industrijskih, gospodinjstkih, gradbenih, nevarnih, uporabnih. Kako se do njih obnašamo v naši občini, v našem podjetju, o čem razmišljajo in kakšne rešitve predlagajo strokovnjaki smo se pogovarjali s Francijem Lenartom, dipl. inž. rudarstva, ki v našem podjetju vodi projekt varovanja okolja in z Marijo Tekavec, dipl. inž. gradbeništva, pooblaščenko župana mestne občine Velenje za vodjo delovne skupine, ki je pripravila idejno študijo 'Ravnanje z odpadki po letu 2000'.

V delovno skupino je bilo imenovanih 6 strokovnjakov z različnih področij in iz podjetij, iz Premogovnika dr. Milan Medved. V študiji je obdelanih več variantnih rešitev ravnanja z odpadki po letu 2000, upoštevajoč nacionalne usmeritve in usmeritve Evropske zveze za ravnanje z odpadki iz naselij. Naloga je bila zaključena junija 1996, v letu 1997 pa nadgrajena z novimi tehnološkimi dognanji gospodarjenja z odpadki, ki so se razvila v zahodni Evropi v obdobju 1995-1997. Pri nadgradnji naloge je sodeloval tudi Franci Lenart.

Rudar: "Na katerih področjih urejanja okolja in ravnanja z odpadki sodeluje Premogovnik Velenje z občino, bodisi kot odlagalec ali kot uporabnik odpadkov?"

Tekavec: "Premogovnik je močan dejavnik v prostoru mestne občine Velenje, saj gospodarji z velikimi površinami. Sedanja deponija komunalnih odpadkov je pretežno locirana na zemljišču Premogovnika; na zemljišču Premogovnika je zgrajena kompostarna. V študiji RO 2000 je predvideno, naj bi se gradbeni odpadki, ki se sedaj odlagajo na komunalni deponiji,

preusmerili na ugrezninska območja Premogovnika.

Z deponije komunalnih odpadkov je namreč potrebno izločiti čimveč odpadkov, ki tja ne spadajo. Z ločenim zbiranjem se iz odpadkov že na izvoru izločajo sekundarne surovine (papir, steklo) in bioodpad. Na komunalno deponijo se sedaj odlagajo tudi gradbeni odpadki. Teh odpadkov je veliko in se povečujejo z investicijsko dejavnostjo občin in podjetij. Deponijski prostor je dragocen in predrag za tovrstne odpadke, po drugi strani pa ugotavljamo, da Premogovniku primanjkuje materiala za sanacijo ugreznin.

Pri izdelavi študije RO 2000 je delovna skupina s strokovnjaki Premogovnika dobro sodelovala, za izdelavo naloge smo pridobili veliko dobrih idej, pripravljenosti za sodelovanje ter koristnih podatkov in usmeritev za nadaljnje delo."

Lenart: "Zaenkrat na ugrezninskem področju uporabljamo samo odpadke, ki nastajajo v našem podjetju ali v TEŠ. Strogo je določeno, kateri so ti odpadki, kdo jih lahko pripelje, na kakšen način in kam jih lahko odloži. Skupaj s TEŠ smo pripravili poslovnik, ki določa, da gredo na ugrezninsko področje samo ostanki pri pridobivanju premoga, premogov prah, ostanki razkopov cest in ruševine pri gradbeništvu. Te materiale stehamo, evidentiramo, tudi s podpismi prevzemnika odpadkov, tako da nepooblaščen osebe ali škodljivi odpadki na to odlagališče ne morejo priti.

Ker pri sanaciji ugrezninskega območja potrebujemo veliko materiala, smo razmišljali, da bi prevzemali tudi ustrezne materiale, ki jih v občini sedaj odlagamo na deponiji komunalnih odpadkov in o katerih je prej govorila gospa Tekavčeva. O tem se dogovorjamo z mestno občino Velenje."

Rudar: "Kako je v občini Velenje zaživel ločeno zbiranje odpadkov?"

Tekavec: "Ločeno zbiranje odpadkov je proces. Začeli smo pred šestimi leti s pilotskim projektom, leta 1994 pa smo prešli

Skladiščenje stabiliziranih odpadkov
pred sežigom

na ločeno zbiranje odpadkov v vsej Šaleški dolini (ta je sedaj razdeljena na tri občine). Ta proces ne prinese rezultatov čez noč, saj gre pri njem za spremembo miselnosti ljudi o odpadkih, o njihovem odlaganju in sortiranju. Pozitivno je, da smo z ločenim zbiranjem odpadkov pričeli in tudi učinki se nenazadnje že kažejo.

Podjetje PUP, ki izvaja ločeno zbiranje odpadkov, je z začetnimi rezultati zadovoljno. Dobrih 25 % odpadkov je že izločenih iz deponije, ugodne rezultate so dosegli z akcijskim zbiranjem kosovnih odpadkov iz gospodinjstev in posebnih gospodinjstev odpadkov. Opozarjajo pa tudi na nekatere spremljajoče težave, kot so neurejen trg sekundarnih surovin, prostorska nedorečenost ekoloških odtokov v centralnih predelih Velenja, kjer prevladuje blokovna gradnja, kar ima za posledico zamudo pri uvajanju ločenega zbiranja odpadkov.

Za izboljšanje kvalitete sortiranja odpadkov bo potrebno konstantno delo z ljudmi z namenom ozaveščanja in izobraževanja."

Rudar: "V medijih smo lahko prebrali ideje o izgradnji sežigalnice odpadkov ali več njih v Sloveniji. Kaj lahko poveste o tem projektu?"

Tekavec: "Cilj vsakega ravnanja z odpadki je, da bi tudi odpadek gospodarno izkoristili in da bi vrnil v naravo čim več tistega, kar smo ji vzeli, kar pa ni takšnega značaja, pa naj bi čim bolj koristno uporabili. V razvitih državah se je uveljavilo načelo, da je treba preostanek odpadka izkoristiti z energetske reciklažo, torej s sežigom, energija, ki se pri tem ustvarja, pa se koristno uporabi.

Glede na majhnost, raznolikost in razpršenost poseljenosti Slovenije bi tudi mi morali privzeti to načelo, sicer se bomo utopili v smeteh. V našem razvoju poudarjamo pomen turizma, čiste dežele, zaščite voda, ekološkega kmetijstva; ob takšnem ravnanju z odpadki, kot ga imamo sedaj, pa nam že bije plat zvona.

Po podatkih Ministrstva za okolje in prostor imamo v Sloveniji 53 aktivnih odlagališč, od tega je le 16 legalnih (z ustreznimi dovoljenji) in samo 3 deponije ustrezajo normativom, ki jih Ministrstvo za okolje in prostor pripravlja za gradnjo odlagališč. Med temi tremi je odlagališče komunalnih odpadkov v Velenju. Večina deponij bo zapolnjenih okoli leta 2000. Poleg registriranih deponij je v vsaki občini veliko število divjih odlagališč. Stanje na področju depeniranja odpadkov v Sloveniji je torej zaskrbjujoče.

V idejni študiji RO 2000 smo vse podatke o obstoječem stanju upoštevali, kakor tudi nacionalne in evropske usmeritve za

Na deponijo gradbenih odpadkov na ugrezninskem področju grede samo ostanki pri pridobivanju premoga, premogov prah, ostanki razkopov cest in ruševine pri gradbeništvu.

bodoče gospodarjenje z odpadki. Dve varianti obravnavata tudi sežig preostankov odpadkov z izrabo energije po sežigu. Izkušnje v svetu kažejo, da so sežigalnice rentabilne pri velikih količinah odpadkov, Slovenija pa je majhna in je vseh prebivalcev za eno večje evropsko mesto.

Po "Strateških usmeritvah RS za ravnanje z odpadki", ki jih je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor (vlada RS jih je sprejela avgusta 1996), se bo za območje severovzhodne Slovenije zgradila sežigalnica odpadkov v Kidričevem za okoli 200.000 ton odpadkov letno. Takšna rešitev je predvidena tudi v naši nalogi kot optimalna varianta, upoštevajoč tudi vsa predhodna dela, ki jih moramo opraviti doma: izgradnjo zbirnega centra za odpadke, predpripravo odpadkov za transport in sam transport odpadkov. Ostaja pa veliko odprtih vprašanj: kdaj bo sežigalnica v Kidričevem zgrajena, kolikšna bo cena sežiganja in deponiranja preostanka odpadka, način sprejema in predpriprave odpadkov.

Odgovore na ta ključna vprašanja terjamo od odgovornih predstavnikov MOP že dve leti, posebej intenzivno pa od septembra 1997, vendar neuspešno."

Lenart: "Ob tem smo začeli razmišljati celo o lastni sežigalnici v naši občini oziroma v regiji za naše odpadke. S primerjavo podatkov in izračuni smo ugotovili, da bi sežig odpadkov v lastni sežigalnici stal približno toliko kot v centralni sežigalnici.

Na voljo je domači proizvajalec sežigalnic KIV Vransko, ki je svoje sežigalnice pozitivno testiral v Nemčiji. Za sežig odpadkov v sežigalnici je zanimiva predpriprava odpadka, kjer se odpadki stabilizirajo, to pomeni osušijo, vlaga, ki jo oddajo, pa se uporabi pri organskih odpadkih za kompostiranje. Osušeni odpadki se balirajo in so pripravljani na kratkoročno skladiščenje ali

V treh občinah Šaleške doline zberemo na leto okoli 15.000 ton odpadkov. To so odpadki iz gospodinjstva in podobni odpadki iz industrije, ki jih odlagamo na komunalno deponijo.

Pri postopku stabiliziranja se kurilna vrednost odpadkov s 7 MJ/kg dvigne tudi do 16 MJ/kg, kar je veliko tudi v primerjavi z našim premogom. Sežig odpadkov je ekološko čist, plini so prečiščeni, pri sežiganju pa nastane toplotna energija. To bi prav v Velenju, ki ima izgrajen toplovodni sistem, lahko zelo koristno uporabili. Po sežigu ostane le 15 odstotkov izhodiščne količine odpadkov.

Z deponije komunalnih odpadkov je treba izločiti čimveč odpadkov, ki tja ne spadajo.

transport v sežigalnico. S tem postopkom predpriprave se odpadkom dvigne kurilna vrednost tudi do 16 MJ/kg.

Ta postopek smo privzeli kot alternativo možnost ravnanja z odpadki v Šaleški dolini in pripravljamo projektno skupino, ki bi v regiji obravnavala to področje. Skupino vodi gospa Tekavčeva, njen član pa sem kot predstavnik Premogovnika tudi jaz. Načrtujemo ogled sežigalnice v Nemčiji, da bi ocenili primernost teh postopkov pri nas."

Tekavec: "V Velenju imamo kar nekaj dobrih argumentov za postavitev sežigalnice: znanje in kadre, prostor za odlaganje preostanka odpadkov in odvzemnike energije pri sežigu odpadkov. Če bi do konkretizacije te idejne študije prišlo, bi bilo smiselno sežigalnico narediti v regiji, kamor bi vključili Šaleško in Zgornjo Savinjsko dolino, del Koroške, zagotovo pa bi se vključile tudi sosednje občine, ki imajo prav tako težave z odpadki.

Vsekakor bo treba kmalu sprejeti odločitve, saj čas hitro teče. V Velenju imamo dovoljenje za uporabo prostora na deponiji komunalnih odpadkov do konca leta 1999. Pripravljamo podaljšanje obratovanja še za pet let in upam, da bomo uspešni pri tem. Toda teh šest let bo hitro preteklo in zbirni center ravnanja z odpadki bi morali začeti načrtovati in realizirati že sedaj. Država bi nam morala dati čimprej natančne odgovore na naša vprašanja, da se lahko začnemo pripravljati."

Rudar: "Vi, gospa Tekavčeva, imate 15-letne izkušnje na področju ravnanja z odpadki, spremljate pa ravnanje z odpadki in odnos do okolja tudi v našem podjetju. Kakšen je ta danes v primerjavi s prejšnjimi leti?"

Tekavec: "Ocenjujem, da se je odnos gospodarstva do okolja v Šaleški dolini bistveno spremenil, tako zaradi ekološke ozaveščenosti poslovojestev, zahtev tujih trgov, kakor zaradi zmanjševanja stroškov proizvodnje - odpadki so za podjetje strošek.

V kompostarni zberemo vse pre malo bioodpadkov.

Prizadevanja in aktivnosti Premogovnika do okolja in pri ravnanju z odpadki so za moje poznavanje razmer zelo dobre. Za podrobnejšo razlago konkretnih aktivnosti pa je primernejši gospod Lenart, ki na tem področju dela."

Lenart: "Pri nas smo pred dvema letoma začeli

ločevati gradbeni odpad od drugih odpadkov. To poteka sicer še ročno, potem ko pride mešan material iz jame. Ločimo ga na železo za železarne, papir, gradbeni material uporabimo za sanacijo ugreznin, drugo pa odpeljemo na komunalno deponijo. Čaka pa nas še humanizacija tega dela: sortirnica odpadkov in pri tem naj bi jih šlo čim manj na komunalno deponijo. Prav tako pomembna naloga pa je ločevanje odpadkov na izvoru, torej znotraj tehnološkega procesa.

Naj rečem še besedo o industrijskih odpadkih, ki so primerni za uporabo v tehnološkem procesu pridobivanja premoga. Pri nas imamo veliko izkušenj pri uporabi mešanic pepelne mase za zapolnjevanje opuščeni jamskih prostorov, izdelavi izolacijskih plaščev in pri injektiranju v okolico jamskih prostorov. Ta postopek je tehnološko visoko razvit in pri njem uporabljamo dodatke, ki so v nekaterih industrijah odpadki, tej masi pa izboljšajo geomehanske lastnosti. Tak odpadki so, na primer, email iz Gorenja. Nesporno je ugotovljeno, da se ob stiku te mase z vodo ne izlužijo nevarne snovi ter da ne nastajajo negativni učinki ne pri pripravi te mase, ne pri uporabi in tudi ne dolgoročno.

V vsakem primeru gre za strogo preiščen način odlaganja teh snovi in vsak postopek temelji na velikem številu analiz o učinkih na okolje. Politika podjetja je takšna, da nikoli ne bomo odlagali v opuščene jamske prostore ali na površino nevarnih, visoko ali nizko radioaktivnih odpadkov, temveč le tiste, ki so primerni za uporabo, pa še to po strogo izdelanih merilih in načinih."

Rudar: "Kot smo rekli na začetku - odpadki so vsak dan več in zatiskanje oči pred njimi ni rešitev..."

Tekavec: "V naslednjih letih nas na področju ravnanja z odpadki čaka veliko dela na več ravneh: nadaljevanje ločenega zbiranja odpadkov, podaljšanje obratovanja obstoječe deponije, pripravljala dela za izgradnjo in izgradnja zbirnega centra ravnanja z odpadki, sodelovanje pri izgradnji sežigalnice preostanka odpadkov.

Kvaliteta in hitrost dela bosta odvisni od odločitev o strategiji ravnanja z odpadki na državni ravni. Projekt sežigalnice bo namreč uspešen in rentabilen, če bodo k njemu pristopile vse lokalne skupnosti severovzhodne Slovenije. Potrebno bo povezovanje lokalnih skupnosti severovzhodne Slovenije in priprava skupnih izhodišč za projekt logistike in predpripravo odpadkov. MO Velenje pa bo tudi nosilec povezovanja Šaleške doline in Zgornje Savinjske doline za izgradnjo regijskega zbirnega centra."

Diana Janežič

Voda je bogastvo

DIT - prvo predavanje in skupščina

Člani Društva inženirjev in tehnikov so 12. februarja poslušali prvo letošnje predavanje, po njem pa opravili tudi redno letno skupščino društva. Predaval je Emil Šterbenk, diplomirani geograf iz ERICa, ki je predstavil svoje magistrsko delo "Izboljšanje vodotokov v Šaleški dolini v zadnjem desetletju".

"Voda je bogastvo, ki se ga ne zavedamo, ker je ne pijemo in ker je imamo v izobilju. Droben potoček, ki ga pri nas še opazimo ne, bi bil v Afriki pravo bogastvo," je začel predavanje **Emil Šterbenk**.

Prav v Šaleški dolini imamo občutek, da je vode ogromno in tudi res je ni malo. Vsa velenjska jezera obsegajo 35 milijonov m³, kar je več kot tretjina Bohinjskega jezera. Jezera so bogati življenjski ekosistemi, dajejo privlačnost pokrajini in možnosti za razvoj mnogih dejavnosti: kmetijstva, turizma, industrije. Prav slednja pa je v Šaleški dolini v prejšnjih desetletjih naredila veliko škode vodam doline.

Paka je bila v osemdesetih letih zelo onesnažena reka; v Velenju v IV. kakovostnem razredu, v Penku še slabša. Paka je malo vodnata reka, ima minimalen pretok, z regulacijo se je njen tok zmanjšal za 2 km, številni onesnaževalci pa so njeno samočistilno sposobnost zelo oslabili. Najhujše onesnaženje je povzročalo odlaganje elektrofiltrskega pepela vanjo. Podobno usodo so doživljala jezera.

To katastrofalno stanje je bilo povod za izdelavo sanacijskega načrta za izboljšanje kakovosti vode. Izdelali so ga v ERICu ob sodelovanju največjih onesnaževalcev in občine.

Na podlagi tega načrta so bili v tem desetletju zgrajeni pomembni objekti: čistilna naprava v Šoštanju (dosedaj I. faza, ki v 50 odstotkih očisti vodo), kanalizacijski sistem v Velenju, krožne kanalizacije okoli jezer, ki zbirajo izcedne vode iz odlagališča pepela, naprava za predčiščenje odpadnih voda v Tovarni usnja Šoštanj ter zaprti krogotok transportne vode iz TEŠ.

Od leta 1995 je opazno bistveno izboljšanje voda, saj se vanje vrača tudi življenje, ki je pogoj za njihovo samočistilno sposobnost.

Toda: čiste vodne površine privlačijo tudi življenje okoli njih, nove dejavnosti, več ljudi, kar je lahko vzrok za novo onesnaženje. "Zelene in vodnate površine so merilo kakovosti mestnega življenja. Toda paziti moramo, da ne presežemo zmogljivosti prostora," je sklenil svoje zanimivo in poučno predavanje Emil Šterbenk.

Jezera so bogati življenjski ekosistemi, dajejo privlačnost pokrajini in možnosti za razvoj mnogih dejavnosti: kmetijstva, turizma, industrije.

Skupščino DIT je po predavanju vodil Marjan Lampret, poročilo o uresničevanju programa društva za lani, program za letos ter finančno poročilo pa je podal predsednik društva mag. Evgen Dervarič.

Uresničili so vse zastavljene naloge; med drugim imeli 4 strokovna predavanja, uspešno organizirali tradicionalno srečanje poslovnih partnerjev podjetja in ditov teniški turnir, praznovanje sv. Barbare ter pripravili nekaj strokovnih in družabnih srečanj.

Podoben bo program dela tudi letos. Finančno poslovanje je dobro, največ sredstev pa društvo dobi s članarino - mimogrede, društvo šteje 302 člana - ter kotizacijo za prireditve, ki jih pripravi.

Finančna sredstva društva bodo med drugim letos porabili tudi za nujna vzdrževalna dela v Lukovi vili, zato bo ta v marcu in aprilu zaprta, glede tega zbirališča članov društva pa so sklenili: odslej lahko vilo najame samo član društva za svoje potrebe, najemnina pa je po novem 8.000 tolarjev.

Diana Janežič

*Na oddelku za geotehnologijo in rudarstvo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je 30. januarja magistriral naš sodelavec **Andrej Blažič**, diplomirani inženir rudarstva, vodja priprave dela v proizvodnem sektorju.*

Zagovarjal je magistrsko delo "Geomehanske osnove za projektiranje širokočelnih odkopov na območjih s tanko izolacijsko plastjo" in si pridobil naziv magistra rudarstva.

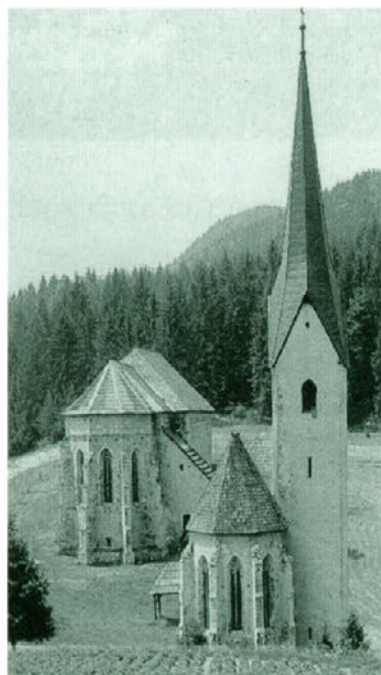
Čestitamo!

Kaj odmeva mi korak...

Volinjak ob vsakem času

Tisoče opisov ne bi moglo izpričati vseh lepot, ki jih nudi Mežiška dolina. Če potuješ od Prevalj proti Mežici, na svoji levi strani opaziš Volinjak. Če te mika, da se ob čudovitih pogledih po pokrajini naužiješ lepote vse do omame, pojdi gor. Z malo domišljije se pridruži kralju Matjažu, ki spi pod sosednjo Peco.

Ana (desno) je ženska cerkev, Bolfenk (levo) moška.

Do vrha Volinjaka vodi več poti. Pojdi iz Mežice čez glavni most, kjer je smerokaz in če slediš markacijam, gotovo prideš do vrha. Tik preden se gorski hrbet prelomi k zaselku Onkraj Meže, se s cestnega sedla odcepi lepa cesta proti vrhu. Ob križišču je gostišče, kjer znajo poskrbeti za popotnike in romarje. Štiri kilometre je dolga ta pot, potem pa ostane še manj kot pol ure hoje vkreber do vrha na višini 886 m. Na vrhu se ti odkrije razgled na vse strani. Proti jugozahodu je Mežica, v ozadju vidiš mogočni Peco in Raduho, na jugovzhodu je Plešivec, proti severovzhodu pa so Ravne na Koroškem. Pod vrhom proti vzhodu je sedlo s cerkvicama, dvojčicama.

Volinjak ni visok, tudi zahteven ni, zato pa ima skrivnost. Skrivnost naših prednikov: zakaj so gradili cerkve dvojčice ali celo trojčice? Spomnimo se treh far v belokrajnskih Rosalnicah, cerkev dvojčic na Primožu nad Kamnikom in začudeno bomo stali tudi ob cerkvah dvojčicah na Volinjaku. Očarali nas bosta v svoji dognani, skladno zreli gotski oblikovanosti. Slovenija ima redko kje tako lepo arhitekturno skupnost; gre za enkratno zlitje žlahtnega človekovega dela z enako lepo pokrajino. Kar ne moreš se odločiti, ali bi sv. Ano in sv. Bolfenka začel opazovati z razumom ali pa bi kar prepustil srcu, naj uživa v živi pravljici, dokler pač hoče.

Ti cerkvi iz 15. stoletja, ki stojita druga ob drugi, sta ena naših najlepših gotik. Ana, ki ima ob sebi še vitek zvonik, po gotski navadi dobesedno rastoč iz tal, je bila vseskozi v mašni in božjepotni rabi in je takšna še danes. Za razgled po času pa je nemara še

primernejši Bolfenk, ki se prav tako kot Ana ozira za jutranjim soncem, a je lepši, je ves visok in slok.

Pobeljena, vsa urejena in manjša vnaša Ana v pokrajino domačo spokojnost, Bolfenk pa, čeprav mogočen in zbrzdani, a lepši in skrivnostnejši, je nekako samo cerkev; brez Ane bi bil brez pokončnosti, nebogljen, morda izgubljen. To je morda zato, ker je Ana ženska cerkev in Bolfenk moška cerkev. Obe cerkvi sta celota, kot je v redkih srečnih primerih najvišja celota lahko človeški par.

Ko si se naužil lepot človeških rok, se ozri naokoli. Pokrajina je slikovita: razgledne poti med sadovnjaki, njivami, sem in tja krpa mešanega gozda. Domačije so prijazne. Še vidimo stare hiše, gospodarska poslopja in predvsem lične lesene kleti. Mežičani so odkrili to prisojno pobočje in na njem postavljajo vikende.

Prav tu, na Volinjaku sem slišal eno od legend o kralju Matjažu. Tako gre: okoliške tri gore Peca, Raduha in Uršlja Gora se vsako leto ponižajo ali povišajo za pšenično zrno. Katera se poviša, katera pa poniža, se ne ve. Ve se, ko bodo vse tri enako velike, se bo zbudil kralj Matjaž in popeljal to ljudstvo v lepše čase. Volinjak je kot nalašč za spomladanski izlet za dušo in telo.

Husein Djuherič

Pogled s Peca proti Uršlji Gori

Mraz in mi

Kar zadeva telesno temperaturo, je človek kar ranljivo bitje; to dokazuje naš strah pred mrazom. V zimskem času in nenadnih ohladitvah se zdi, da je znižanje telesne temperature pogubno za tiste, ki jih zaloti slabo oblečene oziroma slabo pripravljene. Kako se torej zavarovati pred nevšečnostjo take vrste in izlet narediti prijeten tudi v mrazu?

Če se temperatura zraka spusti do ledišča, ko je vetrovno in vlažno ali mokro (dež, sneg), velja tale ukrep: z nepremočljivo pelerino ali dežnim plaščem zavarujte obleko, tako da ostane suha. Vedeti moramo, da premočena obleka ni več toplotni izolator. Za človeka v vetrovnem vremenu je to tako, kot da bi bil nag. Vendar morate ta nasvet uporabiti modro. Nepremočljiv plašč sicer zavaruje pred mokroto »od zunaj« (pred dežjem), ne pa pred mokroto »od znotraj«, saj nepremočljiv plašč preprečuje izhlapevanje potu, ki nastaja med potenjem. Če se torej odločite za pelerino, se pod njo ustrezno slecite. Ker pelerina pokriva nahrbtnik, ostane obleka v nahrbtniku vedno suha.

V gorah so enako pomembni kot ohranjanje temperature še drugi dejavniki: zmanjšanje telesne vode (dehidracija) in težave s hrano oziroma izguba soli. Kar spomnite se, ko se niste in niste mogli odžejati. O teh dejavniki kdaj drugič.

Poglejmo še temperaturni učinek vetra na telo. Hitrost vetra je v km/uro, temperatura v stopinjah Celzija.

0 km/h	18 km/h	36 km/h	54 km/h	72 km/h
0°C	učinek -8°C	učinek -15°C	učinek -18°C	učinek -19°C
-10°C	učinek -21°C	učinek -30°C	učinek -34°C	učinek -36°C
-20°C	učinek -34°C	učinek -44°C	učinek -49°C	učinek -52°C
-30°C	učinek -46°C	učinek -59°C	učinek -65°C	učinek -67°C

/hd/

Kdo so bili najboljši?

Rezultati ekipnih tekmovanj v športnih igrah podjetja za leto 1997

- Šah:** 1. Elektrostrojna dejavnost, 2. Priprave, 3. Jama Pesje;
Smučanje: 1. Klasirnica, 2. Elektrostrojna dejavnost, 3. Priprave;
Ribolov: 1. Elektrostrojna dejavnost, 2. Priprave, 3. Jama Preloge;
Tenis I. liga: 1. Strokovne službe, 2. Elektrostrojna dejavnost I, 3. Priprave;
Tenis II. liga: 1. Strokovne službe II, 2. Jama Preloge, 3. Elektrostrojna dejavnost II;
Mali nogomet I. liga: 1. Jamski transport, 2. Strokovne službe, 3. Klasirnica;
Mali nogomet II. liga: 1. Jama Preloge, 2. Zračenje, 3. HTZ;
Mali nogomet liga veteranov: 1. Klasirnica, 2. Jama Škale, 3. Priprave;
Kegljanje: 1. HTZ, 2. Priprave, 3. Klasirnica;
Namizni tenis: 1. Klasirnica, 2. Zračenje, 3. Priprave;
Streljanje: 1. Elektrostrojna dejavnost, 2. Jama Preloge, 3. Klasirnica;
Rokomet: 1. Elektrostrojna dejavnost, 2. Strokovne službe, 3. Jamski transport;
Odbojka: 1. Strokovne službe, 2. Jama Preloge, 3. Klasirnica;
Smučanje ženske: 1. Strokovne službe;
Tenis ženske: 1. Kadrovska služba, 2. Računovodska služba, 3. Razvoj;
Kegljanje ženske: 1. Strokovne službe;
Streljanje ženske: 1. HTZ, 2. Strokovne službe.

Odbojka

V torek, 17. februarja, je bilo sklenjeno prvenstvo podjetja v odbojki, ki se je začelo 6. januarja in je potekalo v telovadnici osnovne šole v Šaleku.

Zmagala je ekipa **Strokovnih služb**, ki je, mimogrede, zmagala v vseh dvobojih, s 14 točkami, druga najboljša je bila ekipa Jame Preloge z doseženimi 13 točkami, 3. mesto je osvojilo moštvo **Klasirnice** z 12 točkami. Od 4. do 8. mesta pa so se uvrstile ekipe Elektrostrojne dejavnosti, Priprav, Praktičnega izobraževanja, Zračjenja in Jame Pesje.

Nogometaši Rudarja vas vabijo na prvo tekmo nadaljevanja državnega prvenstva. V nedeljo, 1. marca, se bodo ob 15. uri pomerili z moštvom SET Vevče. Vabljeni na stadion ob jezeru!

Alergijske bolezni

Alergijske bolezni označujejo nekateri kot bolezni moderne dobe. Ocenjujejo, da alergijske (atopijske) bolezni prizadenejo kar šestino populacije. Raziskave kažejo, da je v našem okolju vse več tistih zunanjih vzrokov, ki vplivajo na nastanek alergijskih reakcij. Izraz 'alergičen' se v pogovornem jeziku pogosto uporablja, večkrat tudi v povsem napačnem pomenu.

Kaj je alergija?

Beseda izhaja iz grščine in pomeni drugačno reagiranje. Gre torej za prekomerno občutljivost (hipersenzitivnost) našega organizma za snovi, ki jih bodisi vdihavamo, zaužijemo, si jih vbrizgamo ali pa pridemo z njimi v stik prek kože ali oči. Ta preobčutljivost je posledica spremenjene odzivnosti našega imunskega sistema pri odgovoru na zunanje snovi. Snov, ki alergijo izzove, imenujemo alergen. Pomembno je vedeti, da ne gre za snovi, ki so 'strupene', kajti večina ljudi nanje ne reagira prekomerno.

Alergijska reakcija se lahko pojavi kadarkoli v življenju. Le ob prvem stiku z neko snovjo, ki predstavlja alergen, do reakcije ne pride, ker se organizem takrat šele senzibilizira. Ob ponovnem stiku pa začne telo tvoriti različne celice, iz katerih se izločajo kemične snovi, ki so odgovorne za klinično sliko alergične reakcije.

Kako se alergija kaže?

Alergijske reakcije se lahko pojavijo kot:

- **bronhialna astma** z napadi dušenja, piskanja v pljučih, s suhim dražejim kašljem;
- **alergijski nahod** in/ali vnetje očesne veznice, ki se kaže z zamašenim nosom, vodenim izcedkom iz nosu, kihanjem, solzenjem, pordelimi in srbečimi očmi;
- **angioedem** (to je otekanje okrog ust in oči, lahko pa tudi otekanje v žrelu in grlu);
- urtikarija ali koprivovka;
- **anafilaktični šok**, ki je najhujša oblika alergijske reakcije in poteka z nezavestjo, padcem krvnega pritiska in je v primeru, da ni dovolj hitre pomoči, pogosto smrten.

Vse naštetje oblike štejejo med reakcije zgodnje preobčutljivosti, to pomeni, da nastanejo v nekaj minutah do nekaj urah po stiku z alergenom.

Včasih pa je slika alergije manj tipična. Kaže se kot sindrom prevzdražljivega črevesa, to je z menjavanjem zaprtja in driske, kolikami, kot migrena ali kot srbenje v ustih. Bolj običajna slika je tudi kontaktni dermatitis, vendar gre pri tem za reakcijo

pozne preobčutljivosti. Lahko pa se alergija kaže tudi s kombinacijo več omenjenih bolezni ali pa poteka nekaj let v eni obliki, kasneje pa v drugi. Pogosto potekata sočasno astma in alergijski nahod. Dojenčki, ki so atopiki, pa zbolijo običajno najprej s sliko atopijskega dermatitisa.

Kaj vse je lahko alergen?

Alergenov je v našem okolju ogromno, pravzaprav je lahko alergen vse, razen navadne destilirane vode. Res pa je, da so nekatere snovi bolj pogosti alergeni, druge pa praktično nikoli. Najbolj pogosti so:

- **pršica** v hišnem prahu;
- **pelodi** trav, dreves in plevelov; med pelodi dreves je zanimiv pelod breze, pri katerem lahko gre za navzkrižno preobčutljivost z nekaterimi sadeži (jabolka, lešniki);
- pogost alergen je tudi **hrana**, in sicer različno sadje (kivi, jagode, breskve), kravje mleko, ki je pomemben alergen zlasti pri otrocih, ki niso dojeni; jajca, moka, morski sadeži;
- velikokrat pa so sprožilec reakcije bolj **skrite snovi** kot razna barvila, konzervansi, začimbe, ki jih najdemo predvsem v industrijsko predelani hrani;
- pomembni so tudi različni **živalski epiteti**, predvsem dlaka psa in mačke, ki sta pogosta prebivalca naših stanovanj;
- ne smemo pa pozabiti tudi na **plesni**, le-te najdemo povsod, precej v prsti, pa tudi v nekaterih živilih.

Alergija za pršico v hišnem prahu je prav gotovo najbolj razširjena. Pršice s prostim očesom ne vidimo. Izhaja iz družine pajkov, idealno okolje za njeno rast in razmnoževanje pa so topli in vlažni prostori, največ je je v oblaženem pohištvu, preprogah in drugih tekstilnih talnih oblogah. Hrani se z majhnimi luskami naše kože, zato je v topli postelji zanjo pravi raj.

Nikakor pa ne smemo pozabiti na **zdravila**, ki so dokaj pogosto vzrok le nadležnim srbečim izpuščajem, lahko pa povzročijo težke sistemske reakcije. Med pogostejšimi so nekateri antibiotiki in zdravila proti bolečini. Oboje bolniki preveč radi jemljejo nekontrolirano, brez vednosti zdravnika. Kot zadnje, vendar ne najmanj pomembne, pa moram omeniti še **strupe kožokrilcev** (ose, čebele, sršeni, čmrlji). Ti so predvsem v poletnih mesecih vzrok hudih reakcij pri preobčutljivih zanje. V Sloveniji umre zaradi te alergije letno en bolnik.

Kako ugotavljamo alergijo?

Pršica hišnega prahu (povečava)

Najbolj pomembna pri ugotavljanju alergij je anamneza, to je opis bolnikovih težav, znakov obolenja, opis družinske obremenjenosti, bivalnega in delovnega okolja. Astma, nahod in tudi urtikarija niso vedno posledice preobčutljivosti, zato je potrebno opraviti več preiskav za dokaz alergije.

Pogosto bolniki že sami posumijo, da bi lahko šle njihove težave na račun alergije. Alergijske bolezni se namreč pojavljajo pogosteje tam, kjer obstaja že družinska obremenjenost z njimi. Tako po nekaterih študijah lahko pričakujemo, da bo otrok, če sta oba starša alergika, razvil tako reagiranje kar v dveh tretjinah primerov. Prav tako se pojavljajo alergije pogosteje pri tistih otrocih, katerih matere so med nosečnostjo kadile, kajenje pa tudi sicer spodbuja nastanek alergij.

Kadar bolnik sam ali njegov lečeči zdravnik posumi na alergijo, je smiselna napotitev k alergologu. V ambulanti se z bolnikom najprej pogovorimo, opravimo splošni pregled, napravimo tudi kožne vbodne teste s standardnimi alergenskimi pripravki, lahko pa po dogovoru z zdravnikom tudi z različnimi živili, ki jih bolnik prinese s sabo. Običajno napravimo tudi pregled nosne in bronhialne sluzi, ker vemo, da se pri alergijskem vnetju pojavijo neke celice, katerih pri drugih vnetjih ni. Kadar so kožni testi negativni, sum na alergijo pa je upravičen, kontroliramo še količino celotnih in specifičnih imunoglobulinov razreda E, včasih pa je treba opraviti še bolj komplicirane laboratorijske preiskave. Pri možni alergiji na hrano je pomembno, da se bolnik zelo dobro opazuje, vodi dnevnik zaužite hrane ob pojavu težav, potrebno je dolgotrajno spremljanje, pa še ob tem vzročnega alergena včasih ne odkrijemo. Včasih je treba opraviti dvojno slepi poskus z živilom, kar pa je možno le v bolnišnici na oddelku, ker lahko pride do hude reakcije.

Dokazovanje alergije za strupe kožokrilcev je precej specifično. Tu je namreč anamneza zelo tipična (pik, kateremu sledi reakcija). Velikokrat pa ni znana vrsta žuželke, zato je tudi pri teh potrebno napraviti kožne teste.

Kako alergije zdravimo?

Za človeka, ki je preobčutljiv za neko snov, je najbolje, če v stik s to snovjo sploh ne pride. To pa je le redkokdaj mogoče. Lahko se izognemo živalskim epitelom, tudi kakemu zdravilu in živilu, če je jasno opredeljeno, nemogoče pa je v celoti preprečiti stik s pršico kot tudi s pelodi in plesnimi. Zato pa uporabljamo zdravila, ki preprečujejo alergijsko reakcijo, dejansko preprečijo izločanje kemične snovi, imenovane histamin, ki v veliki količini nastane pri taki reakciji. Žal pa nastajajo še nekatere druge snovi, katerih pa s temi zdravili ne zavremo. Uporabljamo tudi glukokortikoidi, ki zavrejo tvorbo vnetnih celic. Pri hudih reakcijah, kot je šok, pa uporabimo tudi adrenalin.

Če je nekdo preobčutljiv le za en alergen, ki je jasno dokazan in slabo odgovarja na običajno zdravljenje z zdravili, poskusimo tudi z imunoterapijo. Prav posebej pa je ta smiselna pri ljudeh, preobčutljivih za strupene od žuželk, če so utrpeli hudo reakcijo. Pri imunoterapiji gre za to, da vbrizgavamo bolniku v določenih presledkih zelo male količine alergena, za katerega je preobčutljiv in na ta način telo nekako 'navadimo' na alergen, da nanj ne reagira več prekomerno.

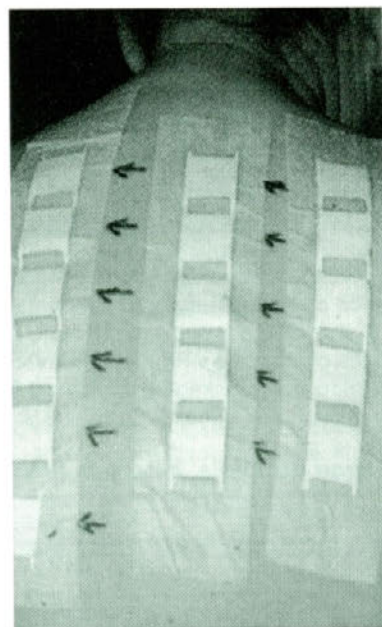
Enako pomembni kot zdravljenje so tudi ukrepi, ki jih mora bolnik izvajati, da alergene iz svoje okolice v čim večji meri odstrani. Tako je za preobčutljive za pršico pomembno, da iz svojega bivalnega okolja odstranijo debele preproge, tapison, težke zavese, kože. Prah brišemo z vročo vlažno krpo. Posteljnino je treba dnevno zračiti, prati nad 60°C in menjati vsaj enkrat tedensko. Možno je dobiti tudi posteljnino, ki pršicam ne omogoča stika s telesom. V počitniških hišah naj bi se prah odstranil pred prihodom človeka, ki je alergičen za pršico. Preobčutljivi za pelode si morajo čimprej zapomniti mesece, v katerih se težave pojavijo, v tem času naj se ne gibljejo na prostem, predvsem pa ne v vetrovnem vremenu, stanovanje je treba zračiti v času poldneva. Z domačega vrta naj bi odstranili vse kritično rastje.

Pri preobčutljivosti za hrano je treba izbrati skupaj z zdravnikom ustrezno dieto. Če je v družini prisotna nagnjenost k alergijam, naj bi mati novorojenčka čim dalj dojila, dodatna hrana pa naj bi se začela uporabljati šele po šestem mesecu.

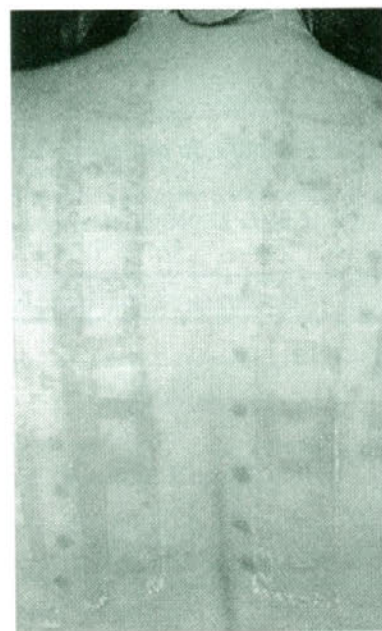
Za konec

K vsemu napisanemu bi se dalo dodati še kaj, pa tudi nekatere stvari opisati podrobneje, vendar bi to preseгло okvir tega članka. Pomembno si je zapomniti, da alergije v svetu in pri nas naraščajo, da je koristno alergene, ki nam povzročajo težave, čim prej odkriti, tega pa zdravnik brez sodelovanja bolnika ne more. Poskus izogibanja alergenom je enako pomemben, kot zdravljenje z zdravili. Kajenje v nosečnosti zvišuje rizik za rojstvo otroka, ki bo alergik. Vsi, ki so imeli hujšo reakcijo na pik žuželke (otekanje obraza, dušenje ali celo izgubo zavesti), morajo nujno priti do alergologa, kajti potrebujejo zdravila za samopomoč ob možnem naslednjem piku.

Andreja Pečnik, dr. med. spec. interne medicine

Obliže, navlažene z osumljenimi alergeni, prilepijo na kožo (običajno na hrbtu). Lahko jih tudi vbrizgajo tik pod kožno površino.

Ko obliže odstranijo, je koža tam, kjer je bil alergen, vnetja in rdeča. Vendar test ni povsem zanesljiv - koža včasih pordí tudi ob poskusu s snovmi, na katere niste alergični.

Center za socialno delo Velenje

OBVEŠČA

vse prejemnike **otroških dodatkov** in tiste, ki bi želeli pravico do njih uveljaviti na novo, da morajo **od 2. do 31. marca 1998** vložiti vlogo za uveljavitev otroškega dodatka za obdobje od 1. maja 1998 do 30. aprila 1999.

Vloge oddajte v Centru za socialno delo v Velenju, Vodnikova 1, drugo nadstropje novega dela Zdravstvenega doma Velenje, osebno **vsak dan od 8. - 16. ure, ob petkih od 8. - 13. ure** ali pošljite s priporočeno pošto. Vlogi priložite vsa potrdila, ki so navedena v navodilih na vlogi.

Pravico do otroškega dodatka lahko pridobite, če izpolnujete pogoje:

- da dohodek na družinskega člana ne presega 110 % bruto povprečne plače v Republiki Sloveniji v preteklem letu, kar znaša 158.676,00 tolarjev,
- da so otroci državljani Republike Slovenije in imajo stalno prebivališče v njej,
- če otrok nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, upravičenec do otroškega dodatka uveljavlja to pravico pri Centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na otrokovo začasno prebivališče,
- če otrok nima v Republiki Sloveniji ne stalnega ne začasnega prebivališča (domuje pa v Avstriji), upravičenec uveljavlja pravico do otroškega dodatka pri Centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na sedež njegovega delodajalca, ki mora imeti sedež v Republiki Sloveniji.

Višina dohodka, katerega družina naj ne bi presegala

tip družine	dohodek v SIT
en član	1.904.113
dva člana	3.808.226
trije člani	5.712.339
štirje člani	7.616.452
pet članov	9.520.565
šest članov	11.424.678

Otroški dodatek prejemajo:

- redno otroci do 15. leta starosti,
- od 15. do 26. leta starosti otroci, ki imajo urejen status rednega dijaka ali študenta; vsako leto morajo do 30. septembra predložiti potrdilo o šolanju,
- otroci z motnjami v duševnem in/ali telesnem razvoju do dopolnjenega 18. leta starosti,
- ne prejemajo ga otroci, ki so v zavodih in imajo v njih pretežno brezplačno oskrbo, otroci na služenju vojaškega roka in otroci, ki imajo pravico do otroških dodatkov na podlagi mednarodnih pogodb.

Osnova za določitev otroškega dodatka se izračuna na podlagi bruto prejemkov družine v letu 1997

Višina otroškega dodatka v tolarjih glede na mesečni dohodek na družinskega člana

(dohodek na člana, preračunan na povprečno plačo leta 1997 144.251 SIT, višina otroškega dodatka, preračunanega po zamjenci plači 37.045 SIT, veljavni od 1.1.1998)

dohodek na člana do vključno	dohodek na člana manj kot	višina otroškega dodatka
	36.062	8.150
36.062	43.275	7.039
43.275	57.700	5.927
57.700	64.913	4.816
64.913	79.338	3.705
79.338	158.676	2.593

Pravico do otroškega dodatka uveljavlja tisti od staršev, pri katerem otrok živi, oziroma eden od staršev na podlagi pismenega sporazuma med njima.

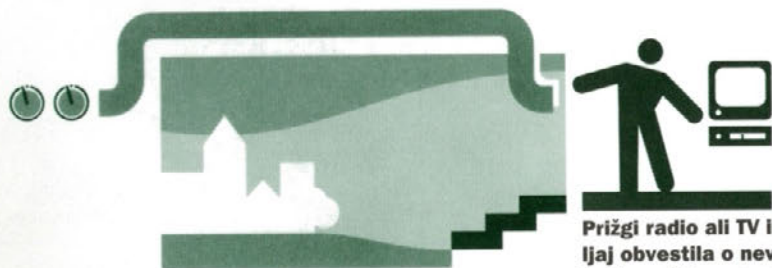
Otroški dodatek se izplačuje od rojstva otroka, če je bil zahtevek vložen v treh mesecih po rojstvu otroka ali od prvega dne naslednjega meseca, v katerem je bil zahtevek vložen, če je bil vložen kasneje.

Pravico do otroškega dodatka uveljavljate na obrazcu "vloga za uveljavitev otroških dodatkov", obr. št. 8,41 najkasneje do **31. marca vsako leto!**

ZNAKI ZA ALARMIRANJE OB NEVARNOSTI NARAVNIH IN DRUGIH NESREČ

- 1. OPOZORILO NA NEVARNOST** - enoličen zvok sirene, ki traja **2 minuti** - se uporabi **za napoved** bližajoče se nevarnosti visoke vode, požara, ekološke nesreče in drugih nesreč.

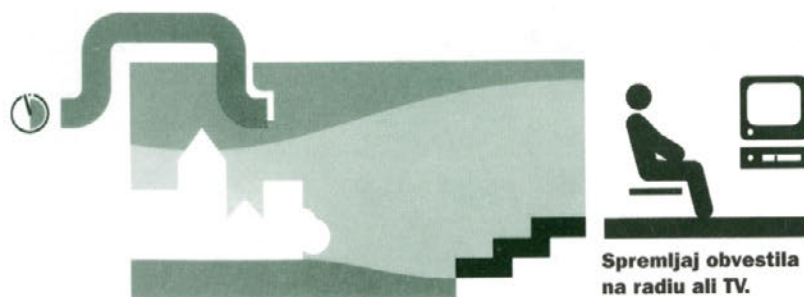
Prižgi radio ali TV in spremljaj obvestila o nevarnostih in ukrepih ter ravnaj v skladu z njimi.

- 2. NEPOSREDNA NEVARNOST** - zavijajoč zvok sirene, ki traja **1 minuto** - se uporabi **ob nevarnosti** poplave, večjem požaru, radiološki in kemični nevarnosti, nevarnosti vojaškega napada ter ob drugih nevarnostih.

Prižgi radio ali TV in poslušaj navodila o zaščitnih ukrepih ter ravnaj v skladu z njimi.

- 3. KONEC NEVARNOSTI** - enoličen zvok sirene, ki traja **30 sekund** - se obvezno uporabi **po prenehanju nevarnosti**, zaradi katere je bil dan znak za neposredno nevarnost.

Spremljaj obvestila na radiu ali TV.

- 4. PREIZKUS SIREN** - zvok sirene je enak znaku za konec nevarnosti - **se opravlja** vsako prvo soboto v mesecu ob 12. uri.

Če potrebuješ nujno medicinsko ali veterinarsko pomoč, pomoč gasilcev, gorske reševalne službe ali drugih služb ali če opaziš naravno ali kako drugo nesrečo, pokliči **center za obveščanje -112**.

ZAHVALA

Ob smrti drage mame

Jožefine Jelen

se zahvaljujem sodelavcem Strojne dejavnosti Jame Škale za darovani venec, denarno pomoč in izraze sožalja.

Ivan Jelen

ZAHVALA

Ob izgubi dragega sina

Simona Hriberška

se iskreno zahvaljujem kolektivu Premogovnika, sindikalni podružnici in sodelavcem strojne službe jug za darovano cvetje, denarno pomoč in izrečena sožalja.

Marjan Hriberšek

ZAHVALA

Ob boleči izgubi matere

Matilde Stropnik

se za pomoč in izraze sožalja zahvaljujema sindikalnima podružnicama Jame Preloge in Transporta ter sodelavcem.

Branko in Milan Stropnik

ZAHVALA

Ob smrti drage mame

Marije Dobnik

se iskreno zahvaljujem sindikalni podružnici Elektro dejavnosti in sodelavcem elektro službe jama za darovano cvetje, sveče in izrečena sožalja.

Franc Dobnik

ZAHVALA

Ob izgubi najine mame

Karline Pungartnik

se iskreno zahvaljujema kolektivu Premogovnika Velenje, sindikatu podjetja in sindikalni podružnici HTZ ter sodelavkam in sodelavcem Gospodarskega sektorja za izrečena sožalja, denarno pomoč in darovano cvetje ter sveče. Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Hči Breda, sin Ivan Pungartnik

Celje - skladišče

D-Per

65/1998

5000005764,2

COBISS

PONUJAMO VAM

**MOŽNOST OGLAŠEVANJA
V NAJBOLJ BRANEM MESEČNIKU
V ŠALEŠKI DOLINI**

**VSAK OGLAS
VAM BO PRINESEL
ODGOVOR NA VPRAŠANJE,
KAKO LAHKO 20.000 LJUDI VPLIVA
NA USPEŠNO POSLOVANJE VAŠEGA PODJETJA**

*Obiščite nas v uredništvu Rudarja
na Partizanski 78 v Velenju
ali pokličite na telefon 855-321, interno 18-15
in prepustite skrbi,
da bo vaše sporočilo doseglo potrošnike,
nam.*

1953 **45** 1998

PRAZNE STRANI